

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET
NORWEGIAN COUNCIL FOR HIGHER EDUCATION

Bibliotekutvalget

Akademisk skriveveiledning i UH-institusjonene

*Sluttrapport fra en spørreundersøkelse gjennomført av
UHR-B's arbeidsgruppe for læringstjenester*

Anne Beth Våga
Atle Hårklau
Lise Vik-Haugen

Desember 2017

Sammendrag

UHR-B sin arbeidsgruppe for læringstjenester har gjennomført en kartlegging blant UH bibliotek om hvilke opplæringstilbud de har innenfor feltet akademisk skriving.

Tallmaterialet er begrenset, men vi ser noen tendenser. Noen av hovedfunnene viser at bibliotekene eller egne enheter som skrivesenter/studieverksted i stor grad er direkte involvert i dette tilbudet. Bibliotek som tilbyr opplæring i akademisk skriving, gjør dette ofte i kombinasjon med mer tradisjonell bibliotekundervisning. Mens de institusjonene som har egne enheter for dette oppgir at tilbudet her primært dreier seg om veiledning i akademisk skriving. En del institusjoner oppgir å bruke studentmentorer til denne veiledningen, og de er ofte ansatt i et skrivesenter/studieverksted.

Ulike former for samarbeid mellom bibliotek og fagmiljøene blir hyppig nevnt som en viktig suksessfaktor. Analyse av svarene viser også at det ofte er bibliotekene i institusjonen som i de fleste tilfeller har tatt initiativ til å utvikle opplæringstilbud innen akademisk skriving.

Innledning

UHR-B sin arbeidsgruppe for læringstjenester har som mandat bl.a. å «invitere til erfaringsutveksling mellom institusjonene med det formål å undersøke hvordan relevante bibliotekstjenester bedre kan integreres i institusjonenes infrastruktur». Arbeidsgruppen har sett behov for å kartlegge de opplæringstilbudene som finnes i sektoren på feltet akademisk skriving.

Mange institusjoner innenfor UH-sektoren opplever et stort behov for å tilrettelegge tilbud der studenter kan få hjelp med oppgaver og skriving. Det finnes lite dokumentasjon i Norge samlet på hvordan veiledning innenfor akademisk skriving blir håndtert i UH-bibliotekene.

Arbeidsgruppen valgte derfor å gjennomføre en kartlegging i form av en spørreundersøkelse. Målet med kartleggingen har vært å gi hjelp til institusjoner eller bibliotek som ønsker å komme i gang med lignende tilbud samt gi inspirasjon til videre arbeid for institusjoner som allerede er i gang.

Undersøkelsen ble sendt ut som epost til bibliotekledelsen ved alle universitetene og høyskolene i januar 2017. I de tilfellene respondenten syntes det var naturlig, ba vi om at den i stedet, eller i tillegg, ble besvart av egen enhet som f.eks skrivesenter, eller en underenhet i biblioteket. Vi ba om at den som svarer, er bevisst på hvilken enhet han/hun svarte på vegne av. Det er også viktig å poengtere at opplegg som holdes ved enkeltinstitutter og fakulteter, uten at biblioteket eller skrivesenter er involvert, ikke dekkes av denne undersøkelsen.

Vi fikk 47 svar fra 22 ulike navngitte institusjoner, og 5 svar fra ikke navngitte. De 22 institusjonene fordeler seg på 9 universitet, 4 private høyskoler og 9 statlige høyskoler. Det er viktig å poengtere problemer knyttet til *tidspunktet* denne undersøkelsen er gjennomført. Mange institusjoner er, eller har nylig vært, i en omfattende fusjonsprosess, og det er mange nye sammenslåtte institusjoner, og vi vet at en del institusjoner er i en omstillingsprosess. Vi har sett at en del respondenter har svart på vegne av sin gamle høgskole, og de oppleggene man har hatt der, og ikke hvordan opplæringen er tenkt skal organiseres i den nye institusjonen.

Siden vi har fått mange svar på ulike nivå fra enkelte institusjoner, og kanskje bare en respondent fra andre, er det viktig at vi ikke ser på dette som en kvantitativ undersøkelse. Målet har vært å se *tendenser* i aktiviteter og organisering, ikke å skape en statistisk oversikt over hva som skjer.

Begrepsbruk

Vi har hatt inntrykk av at man i sektoren har organisert skriveopplæring ulikt, og at man har brukt ulike begreper på opplæringen. Vi spurte om dette i undersøkelsen: *Hvilke begrep vil du si karakteriserer det skrive tilbudet som din enhet gir?*

Som vist i figuren under er det flest som har svart at de kaller opplæringen kurs/veiledning, altså et begrep som ikke nødvendigvis knytter opplæringen til en bestemt enhet. Samtidig viser figuren at flere respondenter identifiserer egne *verksteder* eller *senter* som gjennomfører aktiviteter knyttet til skriving eller skriveprosessen. Disse trenger ikke nødvendigvis være organisert under biblioteket.

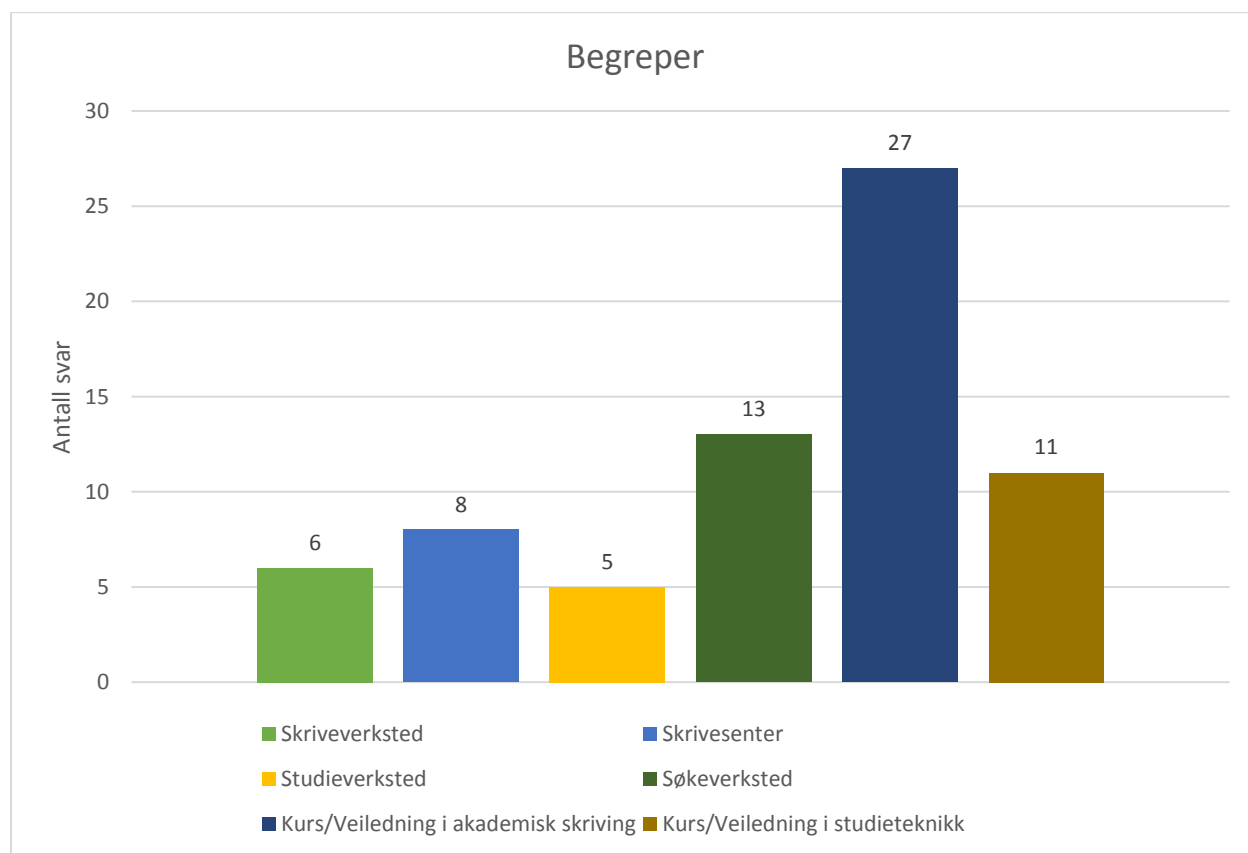

Diagram 1: Hvilke begreper vil du si karakteriserer det skrive tilbudet sin din enhet gir? (flere svar mulig)

Det er liten forskjell på begrepsbruken mellom universiteter og høyskoler.

Tema for opplæringen

Vi ser at når bibliotekene har tilbud innen akademisk skriving, skjer dette ofte i sammenheng med bibliotekets øvrige undervisning. Vi har derfor hatt svaralternativer på flere spørsmål, som omfatter mer enn bare akademisk skriving. Vi har også gjort det mulig å gi flere svar på de fleste spørsmålene, for å favne om mangfoldet.

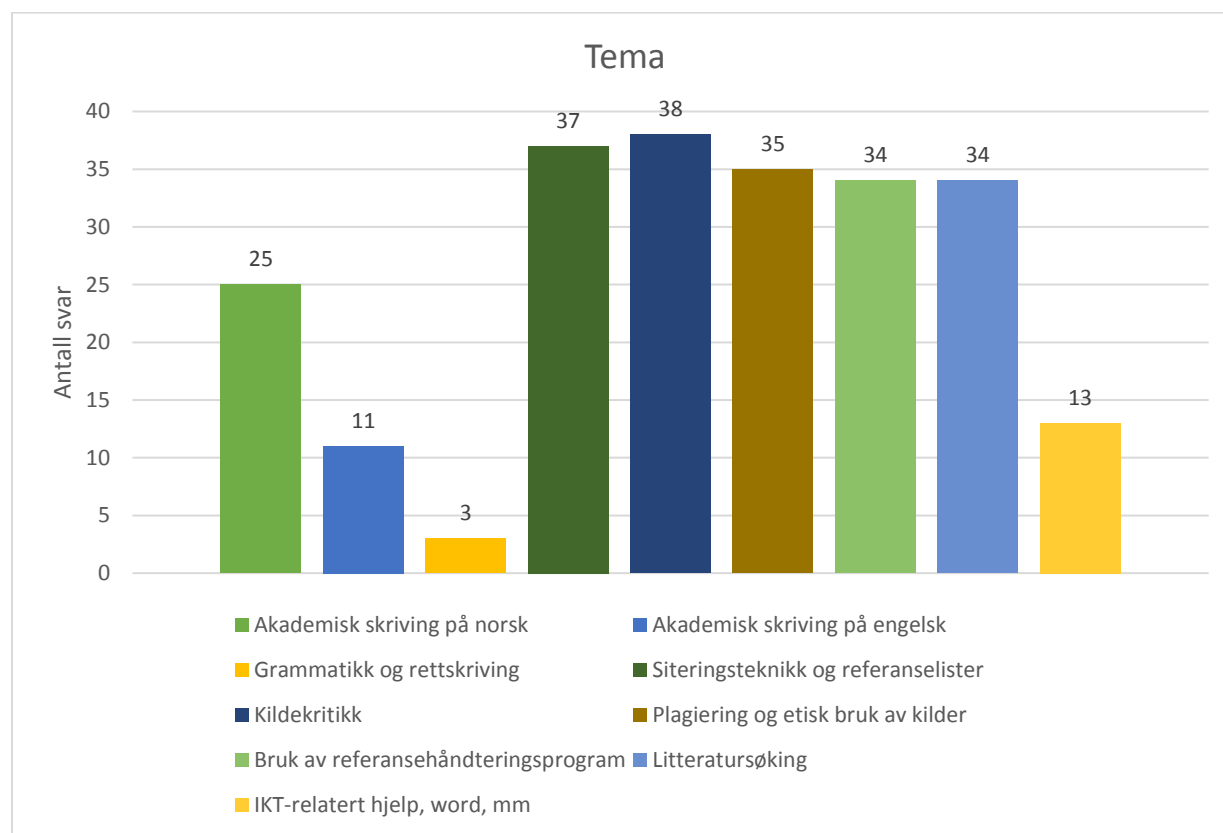

Diagram 2. Hvilke temaer er omfattet av det tilbudet som din enhet gir? (flere svar mulig)

Flesteparten av respondentene oppgir å ha tilbud innen sitering og referanselister, kildekritikk, plagiering og etisk bruk av kilder, i referansehåndteringsprogrammer og innen litteratursøking. Dette er temaer tilknyttet akademisk skriving, uten at det går direkte inn på selve den faglige teksten. Vi ser også at færre respondenter oppgir å spesifikt ha opplæring i akademisk skriving på norsk, og enda færre oppgir å ha tilbud innen akademisk skriving på engelsk.

Det er en liten tendens til at tilbud innen akademisk skriveveiledning er mer vanlig på universitetene enn hos høyskolene. Ellers finnes alle tilbudene på mer eller mindre alle institusjonstyper.

Det er en tendens til at studieverksteder og andre enheter har større fokus på akademisk skriveveiledning. 4 av de 5 respondentene som svarer på vegne av egne sentra svarer at de gir tilbud i akademisk skriving, og noen av disse igjen oppgir å tilby opplæring i tilknyttede emner (referansebruk, kildekritikk osv).

Målgrupper

Vi har spurt om hvem som er hovedmålgruppe for opplæringstilbudet:

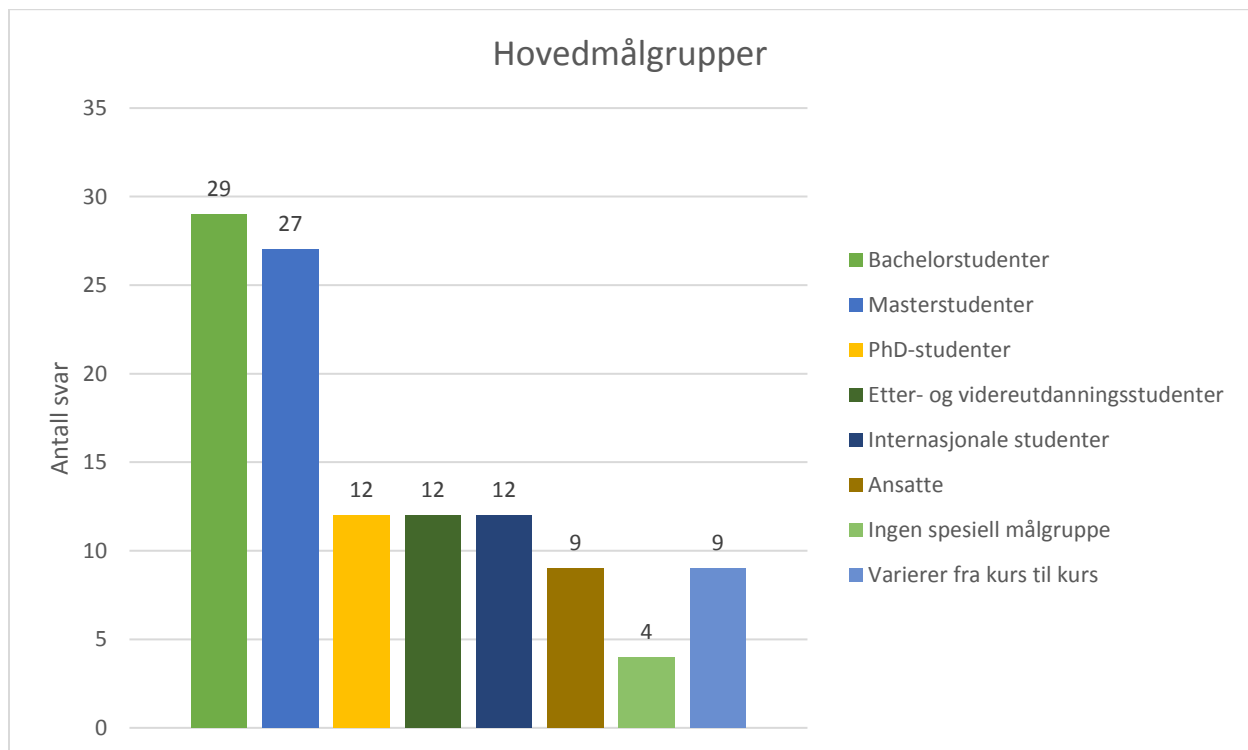

Diagram 3. Hvem er hovedmålgruppa i det tilbudet om opplæring i akademisk skriving som din enhet gir? (flere svar mulig)

Det er en liten tendens til at universitetene oftere har tilbud spesifikt for masterstudenter. Ellers er det liten forskjell mellom institusjonstypene.

Undervisere/kursholdere

34 respondenter oppgir at det er bibliotekansatte som står for opplæringen. Svarkategoriene i figuren under er ikke gjensidig utelukkende, og det er også mulig å oppgi flere svaralternativer på spørsmålet.

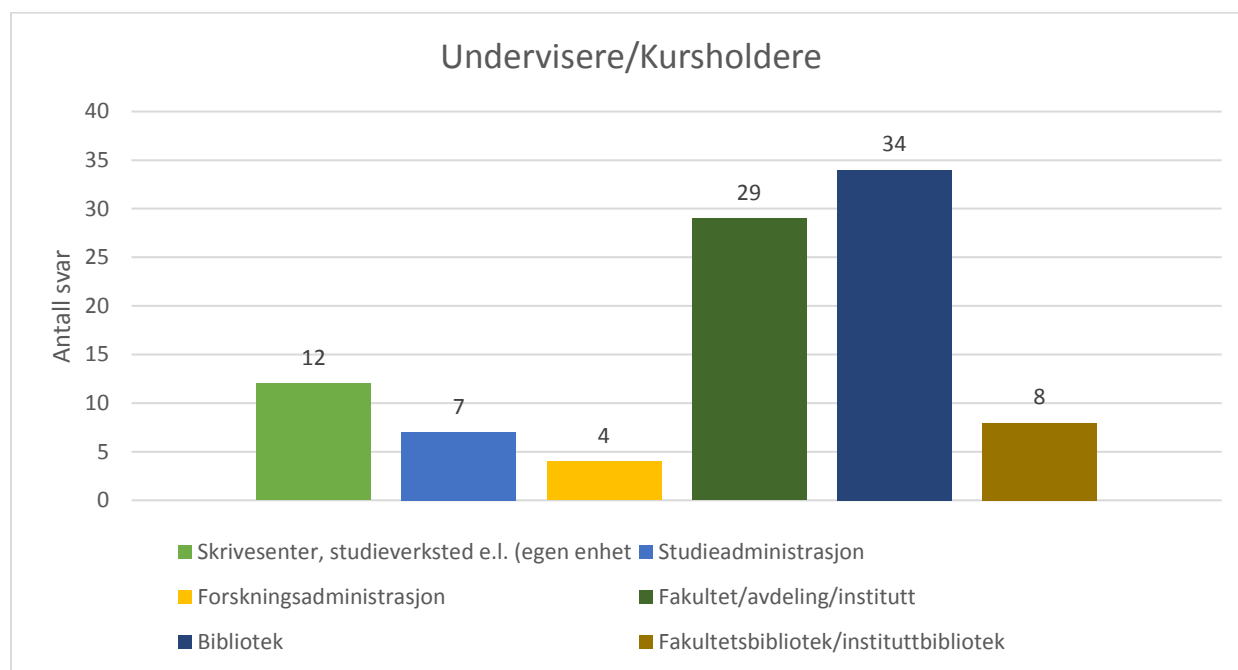

Diagram 4: Hvem er det som i hovedsak står for undervisningen/veiledningen i de tilbudene innenfor akademisk skriving som din enhet har? (flere svar mulig)

Det er en liten tendens at respondenter som kommer fra egne sentra/verksteder oppgir å ha egne ansatte med kompetanse på språk og skriving. Det kommer også fram at det foregår samarbeid med fagavdelinger. 29 respondenter oppgir at personer fra fagmiljøene står for opplæring, men det kommer ikke fram i hvilken form dette er organisert. Noen oppgir også at de bruker studentmentorer som undervisere.

Bruk av studentmentorer som veiledere i akademisk skriving

Vi ønsket å finne mer ut av bruk av studentmentorer som veiledere i akademisk skriving. Studentmentorer er selv studenter, med opplæring og kompetanse innen akademisk skriving. Disse spørsmålene gikk til de UH-institusjonene som bruker studentmentorer til dette formålet. 9 respondenter oppgir å bruke studentmentorer som veiledere i akademisk skriving. De er

fordelt på 7 ulike institusjoner: 3 Universitet, 3 Statlige høyskoler (5 respondenter – institusjoner som har flere ulike tilbud) og 1 privat høyskole.

De fleste institusjonene som bruker studentmentorer, bruker i tillegg også bibliotekarer, ansatte ved studieverksted/skrivesenter, eller faglærere til veiledning i akademisk skriving.

Det var interessant å stille spørsmål om hvilke faktorer som blir mest vektlagt i forbindelse med rekruttering av studentmentorer, hva de får opplæring i, og hvilken form for veiledning og oppfølging de får underveis.

Rekruttering av studentmentorer

Respondentene skulle her velge ut de 3 viktigste faktorene i forbindelse med rekruttering av studentmentorer. Den aller viktigste faktoren er personlig egnethet, og tett opptil dette rolleforståelse i forhold til det å være mentor/veilederrollen. Det er mindre fokus på gode karakterer eller formell kompetanse/utdanning. Veiledningskompetanse og skrivekompetanse er også noe enkelte institusjoner vektlegger. I kommentarfeltet er det gitt tilbakemeldinger som om at dette er noe de ikke vet noe om, at det er studieavdelingen som rekrutterer, eller at de må være student ved aktuell institusjon.

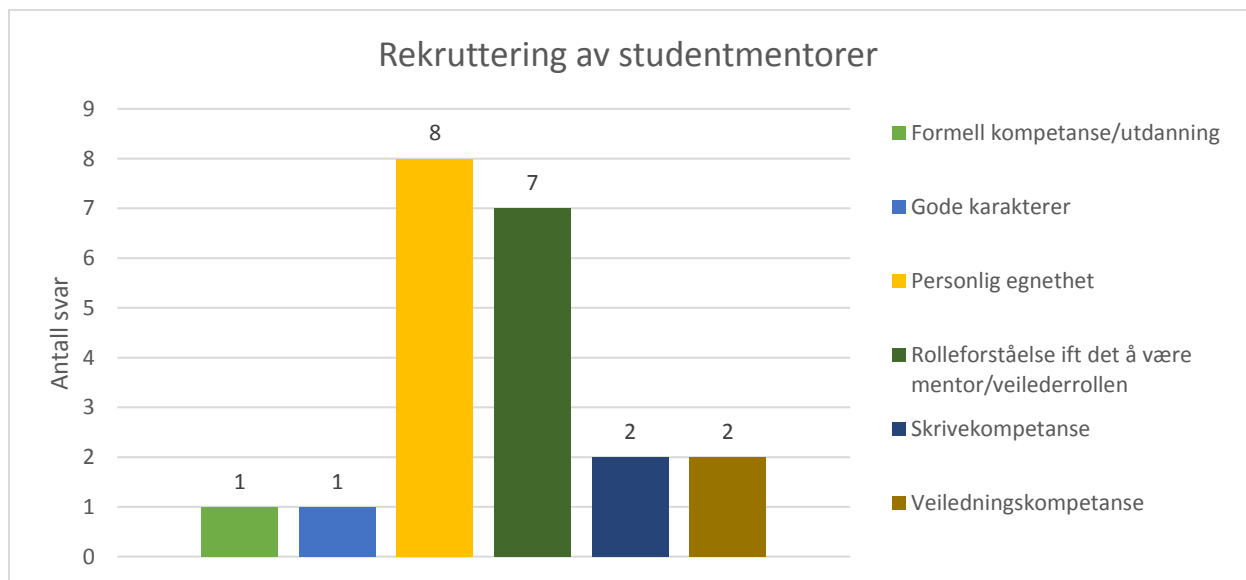

Diagram 5: Hvilke faktorer blir det lagt mest vekt på ved rekruttering av studentmentorer (max 3 svar)

Opplæring av studentmentorer

Når det gjelder opplæring av studentmentorene har de fleste svart at de gir opplæring i akademisk skriving og opplæring i veiledning. Mentorene drilles mest på den akademiske prosessen og veilederrollen. Flere respondenter oppgir at de gir opplæring i nettressurser om akademisk skriving, og et par respondenter oppgir å gi opplæring i etisk bruk av kilder. Som vi ser av grafen under, så er det nesten ingen som gir opplæring i referansestiler. I kommentarfeltet blir det nevnt at en del av opplæringen er månedlige samlinger.

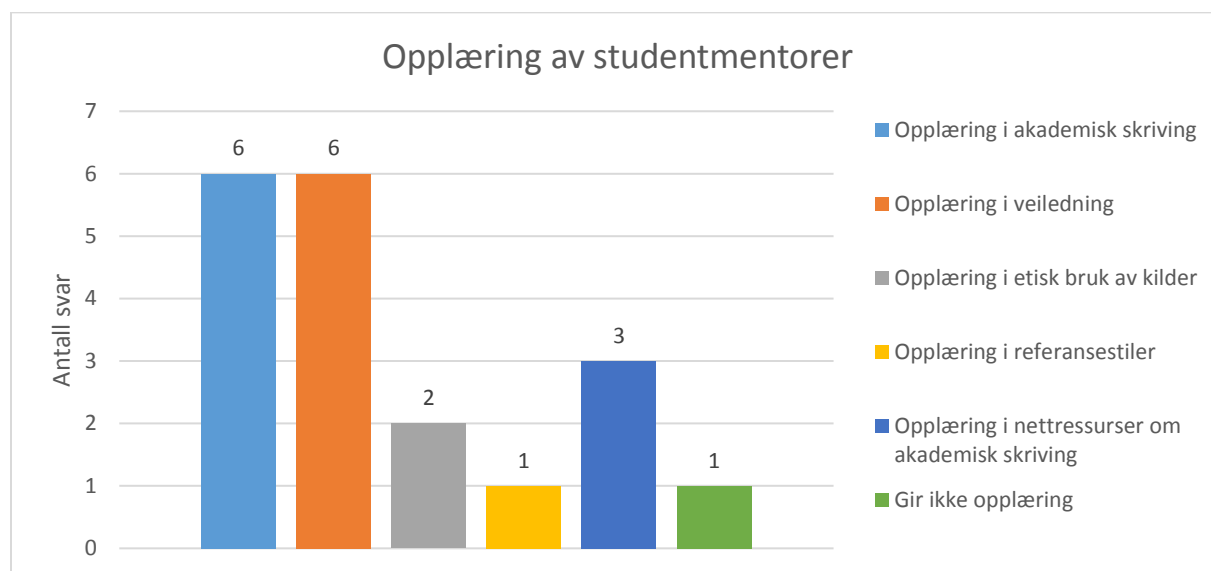

Diagram 6: Hva slags opplæring har studentmentorene fått (flere svar mulig)

Oppfølging og veiledning av studentmentorene

Vi var også interessert i å se om og hvilken form for oppfølging studentmentorene får underveis. Her fordeler svarene seg mer jevnt utover alle svaralternativene. Flere har svart at de følger opp mentorene med mentorsamlinger med erfaringsutvekslinger, har oppfølgingskurs, og gir løpende tilbakemeldinger på veiledningssituasjoner. En god del driver med loggingføring, har oppfølgingskurs eller månedlige samlinger. I kommentarfeltet oppgir en respondent at de holder evalueringsmøte etter seks måneder.

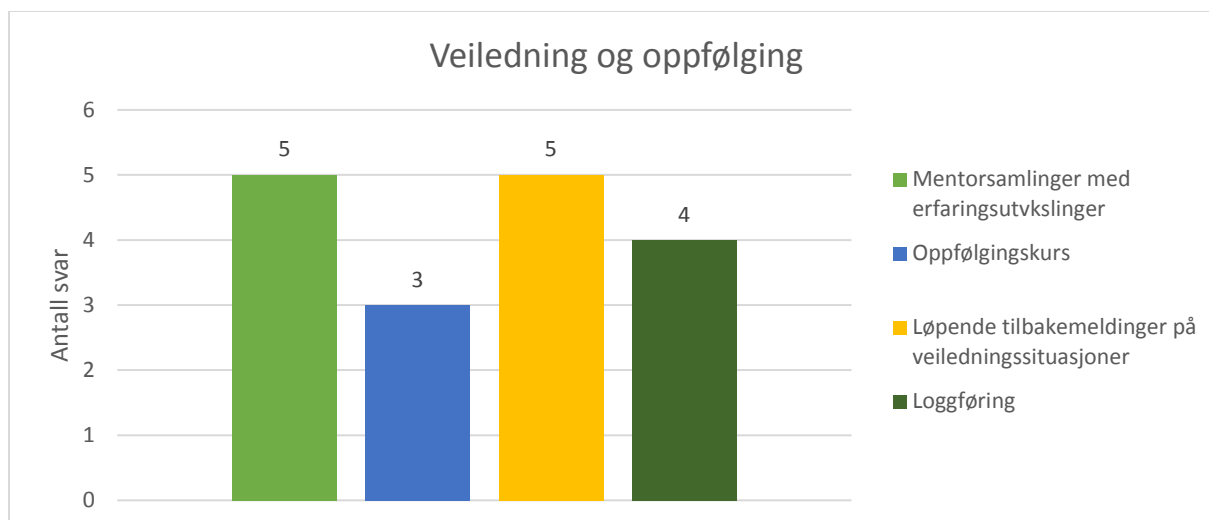

Diagram 7: Hvilken form for veiledning og oppfølging får studentmentorene underveis? (flere svar mulig)

Oppstart av tilbudene innenfor akademisk skriveveiledning

Vi ønsket å finne ut noe om hvem som har vært initiativtakerne til tilbudene innenfor akademisk skriving på de ulike institusjonene, og på hvilken måte tilbudene kom i gang. Svært mange svarer at det er Bibliotek/bibliotekleder som opprinnelig tok initiativet:

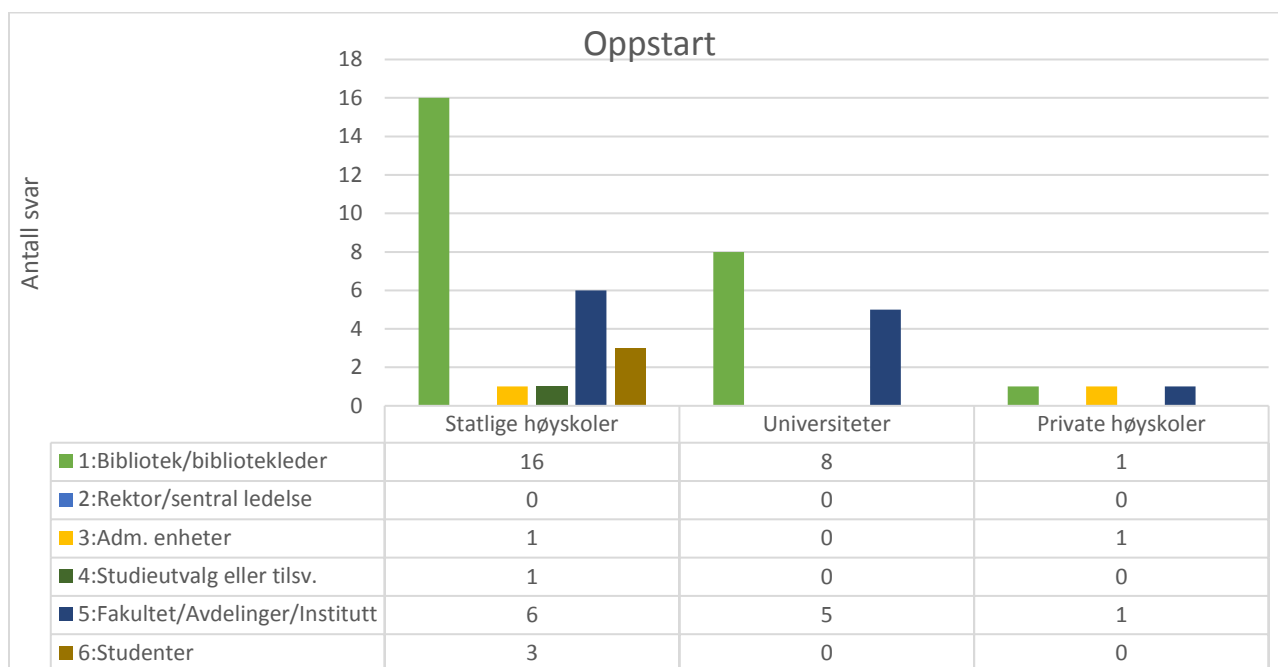

Diagram 8: Hvem var det som opprinnelig satte i gang arbeidet med å utvikle tilbud om opplæring i akademisk skriving ved din enhet? (flere svar mulig)

Selv med det forbeholdet at det i stor grad er bibliotekene som har svart på undersøkelsen, konkluderer vi ut fra disse tallene med at bibliotekene i de ulike institusjonene har spilt en sentral rolle i utviklingen av dagens tilbud innenfor akademisk skriveveiledning.

Neste spørsmål viser at ildsjeler rundt om på institusjonene har vært et viktig ledd i utviklingen av tilbudene innenfor akademisk skriving:

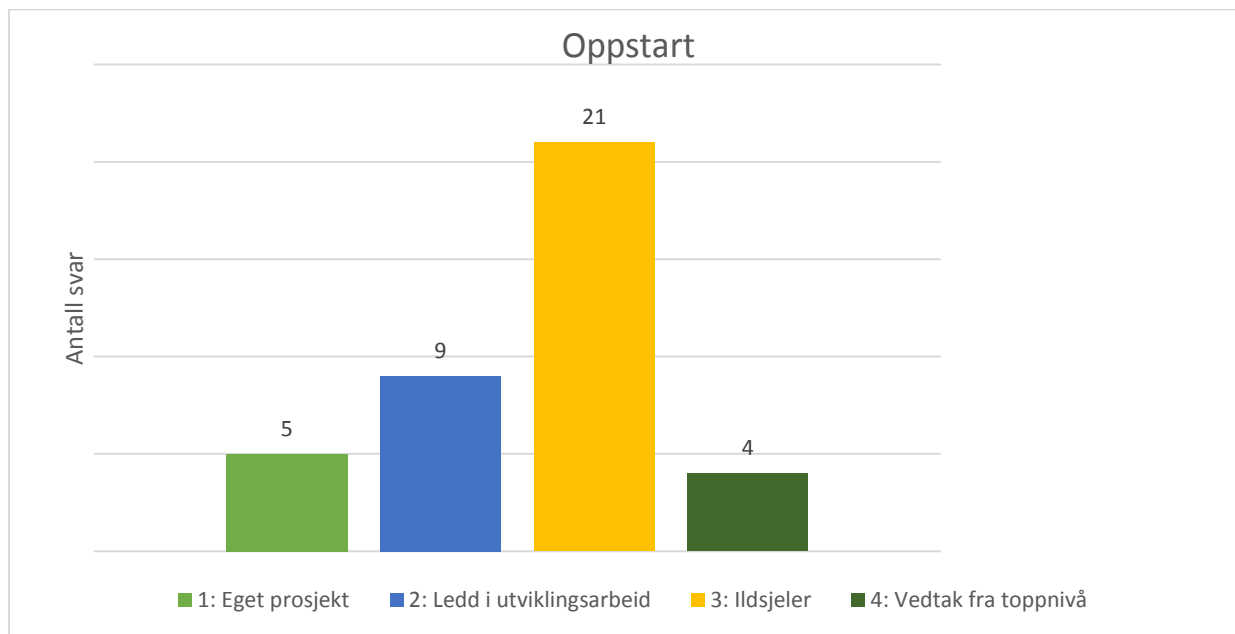

Diagram 9: Hvordan kom tilbudene ved din enhet i gang? (flere svar mulig)

Ressursbruk

Det finnes ingen samlet oversikt i UH-sektoren over hvor mye ressurser som blir brukt på feltet opplæring i akademisk skriving. Med denne undersøkelsen har vi prøvd å kartlegge noen hovedtrekk. Det kom inn 30 til dels utfyllende kommentarer til dette åpne spørsmålet: *Kan du si noe om ressursbruk knyttet opp mot det tilbudet om akademisk skriveopplæring som din enhet gir? (f.eks egen/egne stilling(er) i %, Går inn i daglig drift av biblioteket, egne prosjektmidler? etc.).* Det var ingen definisjon i spørreskjemaet av begrepene «daglig drift» og «egne stillinger», men når vi ser formuleringene i svarene på bakgrunn av formuleringene i spørsmålet, mener vi likevel å kunne gruppere mange av svarene i to hovedkategorier: «Egne stillinger» og «Daglig drift». Svarene gir et magert grunnlag for å si noe om hvor mye ressurser de enkelte institusjonene bruker, men vi kan se at majoriteten av institusjonene dekker denne aktiviteten innenfor daglig drift. Det er altså ikke slik at sektoren har blitt tilført nye stillinger for å utvikle dette arbeidsområdet. Vi kan se en liten tendens mot at universitetene i større grad har egne stillinger knyttet til dette arbeidet.

Vi ba også respondentene si noe om hvilke planer de har for framtiden. Det viste seg at svært mange respondenter har planer om å videreutvikle sitt eksisterende tilbud framover:

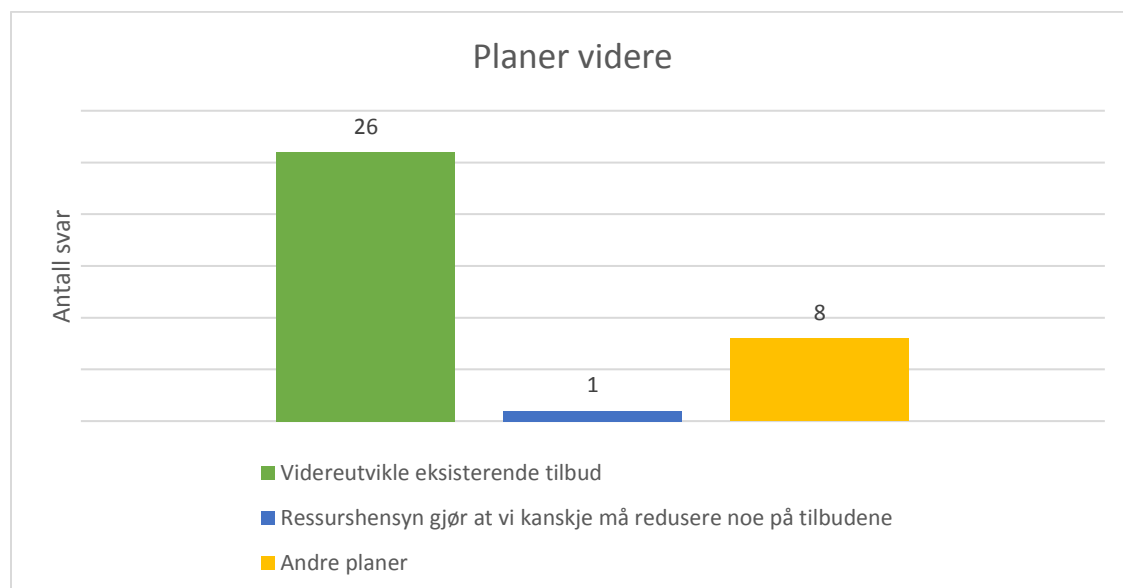

Diagram 10: Hvilke planer har din enhet framover for tilbudene om akademisk skriveopplæring? (flere svar mulig)

Respondenter som har krysset av for 'Andre planer', svarer bl.a.:

- Skrivekvelder i biblioteket
- Bedre samarbeid med institutt/fagmiljø
- Involvere studieverkstedet mer
- Utvikle selvhjelpsressurser mot elektroniske flater
- Ta i bruk nye læringsformer som Flipped classroom
- Skrivenatt
- Shut up and write

Samarbeid

Er det slik at tilbudene om akademisk skriveveiledning er organisert og drevet innenfor én spesifikk enhet, eller kan det være flere enheter som samarbeider? Diagrammet nedenfor viser hvilke enheter innenfor institusjonene som bidrar inn mot feltet akademisk skriveopplæring. Bibliotek og Fakultet/Avdeling/Institutt peker seg klart ut som de aktørene som er mest involvert:

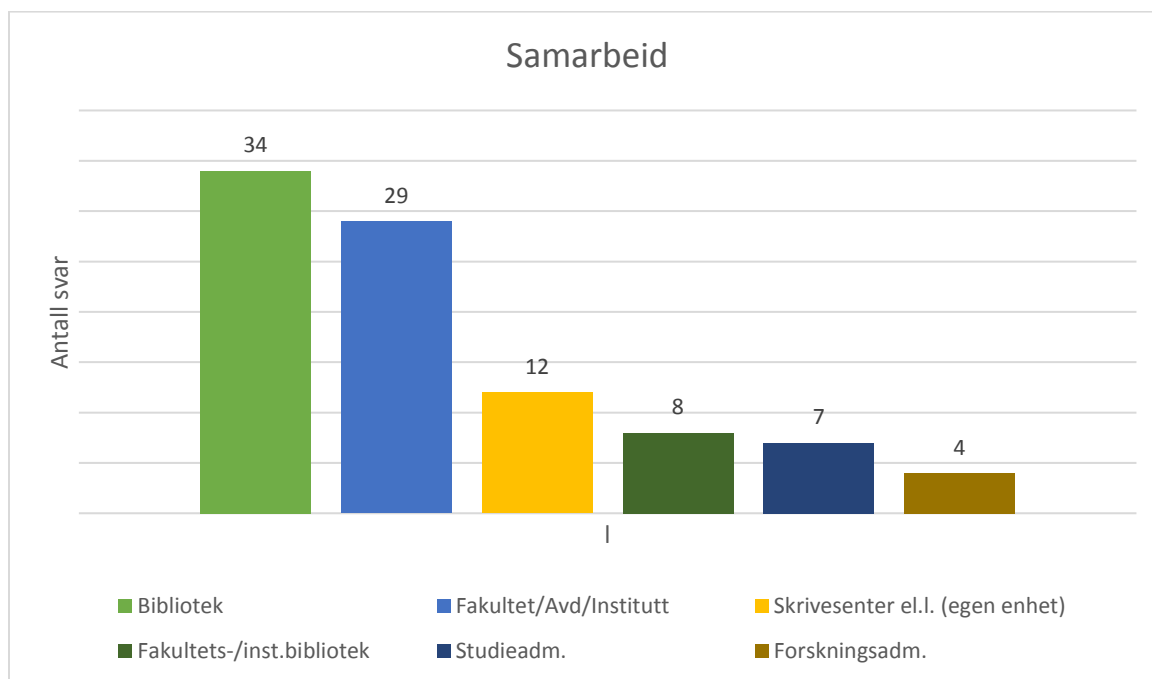

Diagram 11: Hvis du nå tenker på din institusjon som helhet; hvilke aktører er involvert i de ulike tilbudene innenfor opplæring i akademisk skriving som skjer ved din institusjon? (flere svar mulig)

Nettverksbygging

A word cloud visualization of terms related to higher education. The most prominent words are 'FAGLÆRER' (Faculty), 'KONTAKT' (Contact), 'SAMARBEID' (Cooperation), and 'FORANKRING' (Anchoring). Other significant words include 'STUDENTER' (Students), 'TILLITSVALGTE' (Trustees/Elected Representatives), 'PEDAGOGEN DIREKTE' (Pedagogical Director), 'ANSATTE' (Employees), 'SAMLAD' (Assembly), 'FOLGEGRUPPE' (Follow-up Group), 'INNOVATOR KJENT' (Known Innovator), 'PERSONALE' (Personnel), 'FACAVDELINGENE' (Faculties), 'MAL ERFARING' (Case Experience), 'INSTITUTTENE' (Institutes), 'STARTPAKKEN' (Startup Package), 'SKRIVNING TILBYDE' (Writing Offer), 'VEILEDINGSERFARING' (Supervision Experience), 'UTDANNINGSUTVALGET' (Education Board), 'HØRSKRISTITUSJONENS' (Hearings Committee), 'LÆRINGSUTBYTTE' (Learning Outcome), 'JEVNLIK PRESENTASJONER' (Equal Presentations), 'INVOLVERE KØPPE' (Involve Purchase), 'LESSE' (Read), 'KOMPETANSE' (Competence), 'TETT' (Close), 'SKRIVE PEDAGOGISKE FORUTSIGBAR' (Write Pedagogical Foreseeable), 'INSTITUTT' (Institute), 'FACILE INSTITUTTLEIAR' (Facile Institute Leader), 'BYGGE' (Build), 'FACGRUPPER' (Faculty Groups), 'LÆRINGSMAL' (Learning Objectives), 'LITTERATUR RELEVANTE' (Literature Relevant), 'ADMINISTRATIVT' (Administrative), 'RAO' (Chairman), 'NETTVESKUTTING' (Network Evaluation), 'STUDIEPLANEN' (Study Plan), 'LEDELSE' (Management), 'BEROV PLANER' (Review Plans), 'FELLES' (Common), 'REGJERINGAPPARAT' (Government Apparatus), 'FACUNTERBANDEN' (Faculty Connections), 'FØRSTESAMSTUDENTER' (First-Year Students), 'UNDERSJUNGSMALE' (Research Objects), 'STRATEGISKE' (Strategic), 'PROREKTOR' (Vice-Chancellor), 'FACHILJOET' (Faculty Council), 'ANSVARLIGE' (Responsible), 'INFORMASJONSNOTER' (Information Notes), 'LEARNINGAL IMPRISON' (Learning Imprisonment), 'UTVALG' (Selection), 'SNARKE' (Shortcuts), 'INNIHUGSFEST' (Internal Meeting), 'UTTEKSTEDEN' (Extraction Place), and 'PAGANSVARLIGE' (Page Responsible).